

Kačji pastirji v Mirnski dolini

Besedilo in foto: Maja Bahor

Porečje Mirne ali Mirnska dolina leži v osrednjem delu Slovenije in je, čeprav leži le 60 km od prestolnice, ena manj znanih slovenskih pokrajin. Skoraj 300 km² veliko območje leži na stiku alpskega, dinarskega in panonskega sveta in je litološko izredno pestro, kar vpliva tudi na zelo raznolik relief, rastje, vodne razmere in rabo tal. Porečje ima zelo gosto mrežo ohranjenih gozdnih potokov in številne kanale na območju kotlin, veliko je tudi naravnih in umetnih stoječih voda. Območje je redko poseljeno zaradi slabo razvite industrije in prometne odmaknjenosti. Slednja je bila verjetno tudi vzrok, da je »kačjepastirska noga« v preteklosti le redko zašla na to območje.

Moje magistrsko delo *Favna kačjih pastirjev (Odonata) Mirnske doline in ovrednotenje naravovarstveno pomembnih območij* je nastalo z namenom zbrati podatke o prisotnosti kačjih pastirjev na območju Mirnske doline. V preteklih raziskavah je bilo do leta 2015 na območju popisanih 37 vrst kačjih pastirjev. Vse podatke preteklih odonatoloških raziskav, tudi neobjavljene, sem zbrala in jih vključila v pregled vrstne pestrosti. Poleg tega sem v dveh letih intenzivnega terenskega dela sama na 119 vzorčnih mestih zbrala še 1.430 favnističnih podatkov in na območju Mirnske doline prvič zabeležila kar 10 vrst, potrdila pa tudi vse predhodno znane vrste. Kar osem od 10 novih vrst je v Sloveniji ogroženih ali zavarovanih.

Nekaj več pozornosti sem namenila popisovanju kvalifikacijskih vrst kačjih pastirjev za območja Natura 2000: velikega studenčarja (*Cordulegaster heros*) in koščičnega škratca (*Coenagrion ornatum*). Naravni gozdni potoki so na območju Mirnske doline pogosti, zato so pogoste tudi najdbe velikega studenčarja. Z namenskim iskanjem koščičnega škratca

Po mnenju jezikoslovcev reka Mirna imena ni dobila zaradi počasnega, mirnega toka, ampak je ime starejšega, slovanskega izvora. Nastalo naj bi z zamenjavo soglasnikov iz imena Nyrina ali Nirina (iz glagola nyrati = »prihajati iz zemlje, ki privre iz zemlje«). To nakazuje tudi njeno nemško ime Neyring.

Glede na favno kačjih pastirjev je vrstno najpestrejšše vodno telo v Mirnski dolini ribnik Blato z 32 zabeleženimi vrstami kačjih pastirjev.

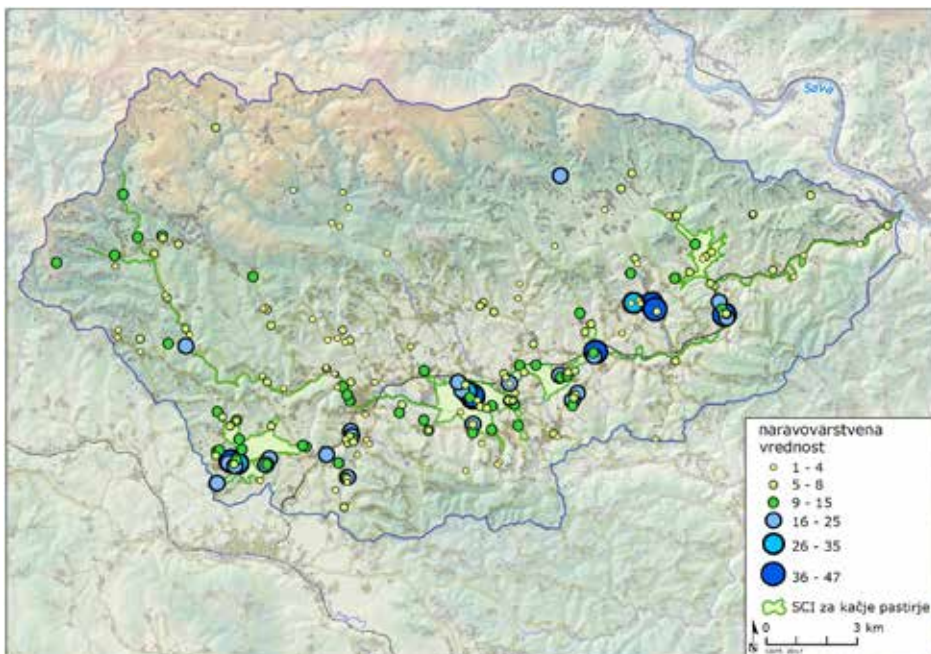
Panoramski pogled na glinokopna jezera južno od Bistrice pri Mokronogu.

Koščični škratec (*Coenagrion ornatum*; na sliki tandem) je ena od dveh vrst kačjih pastirjev, ki sta kvalifikacijski vrsti za območja Natura 2000 v Mirnski dolini.

sem podvojila število predhodno znanih lokalitet na skupno 25, od katerih jih je le tretjina vključena v območja Natura 2000. Ker območja Natura 2000 ne obsegajo niti vseh območij z najštevilčnejšimi populacijami, niti vseh območij s potrjenim razvojem vrste, sem v magistrskem delu predlagala širitev obstoječih območij Natura 2000. Koščični škratec je redka in evropsko pomembna vrsta, ki jo je Slovenija dolžna varovati. V Mirnski dolini smo zabeležili eno najštevilčnejših populacij v Sloveniji; druge poznamo z Ljubljanskega barja in iz Vipavske doline ter nekaterih drugih nižinskih delov Slovenije. S primerjavo gostote odraslih osebkov na 100 m dolžine vodotoka sem določila tudi najpomembnejša mesta za varovanje te vrste. Populacija koščičnega škratca je bila v zadnjih štirih zaporednih letih stabilna, večjih nihanj v številčnosti nisem opazila. Kljub temu je nujno nadaljnje spremljanje stanja populacije koščičnega škratca in načrtovanje vzdrževanja kanalov in potočkov ter ohranjanje primernih habitatov za razmnoževanje vrste.

Mirnska dolina je bila v preteklosti slabo raziskana, tako glede kačjih pastirjev kot tudi ostalih organizmov, zato je potrebno nadaljnje raziskovanje območja, tudi da se preveri ustreznost razglašanih območij Natura 2000 in spremlja stanje populacij tako zavarovanih kot tudi drugih vrst. Med najbolj zanimivimi območji, ki so imela tudi najvišje vrednosti v raziskavi uporabljenih naravovarstvenih indeksov, so Krmeljska kadunja z ugrezninskimi jezери na območju opuščanih rudnikov, Vejarska kotlina z ribnikom Blato na območju nekdanjega glinokopa in potokom Vejarjem ter Mirnsko-Mokronoška kotlina s poplavnim območjem in mrtvicami ob reki Mirni ter glinokopnimi jezери. 🌿

Naravovarstvena vrednost vzorčnih mest v Mirnski dolini glede na favno kačjih pastirjev. Z zeleno so označena območja Natura 2000, kjer so kačji pastirji kvalifikacijske vrste. Velikost in barva pik označujeta število zabeleženih vrst kačjih pastirjev na posameznem vzorčnem mestu, obteženo glede na naravovarstveni status posameznih vrst kačjih pastirjev (5 za zavarovane, 3 za ogrožene in 1 za ostale vrste). (zemljevid: CKFF)

Suhljati škratec (*Coenagrion pulchellum*) je bil v Mirnski dolini prvič zabeležen leta 2016. Vrsta je sicer v Sloveniji redka.